

Mezinárodní asociace prokurátorů

**Standardy profesionální odpovědnosti a prohlášení základních povinností a
práv prokurátorů**

přijaté Mezinárodní asociací prokurátorů dne 23. dubna 1999

ÚVOD

Mezinárodní asociace prokurátorů byla založena v červnu 1995 v Úřadu Spojených národů ve Vídni a formálně ustavena v září 1996 na svém prvním Generálním zasedání v Budapešti. V následujícím roce v Ottawě Generální zasedání schválilo cíle Asociace, které jsou nyní zakotveny v článku 2.3 Stanov Asociace. Jedním z nejdůležitějších cílů je

„ podporovat a zvyšovat standardy a principy, které jsou všeobecně na mezinárodní úrovni uznávány jako nezbytné předpoklady pro řádné a nezávislé stíhání trestných činů.“

Na podporu tohoto konkrétního cíle započal pod vedením paní Rethy Meintjes z Jižní Afriky svou práci výbor Asociace, aby vytvořil soubor standardů pro prokurátory. První návrh byl celé členské základně dán k dispozici v červenci 1998 a konečné znění schválil Výkonný výbor na svém jarním zasedání v Amsterdamu v dubnu 1999.

Standardy profesionální odpovědnosti a prohlášení základních povinností a práv prokurátorů jakožto dokument Mezinárodní asociace prokurátorů je prohlášením, které bude sloužit jako mezinárodní měřítko pro postup a chování jednotlivých prokurátorů a úřadů prokuratury. Chceme, aby Standardy nebyly pouze smělym prohlášením, ale spíše pracovním dokumentem, který by byl používán jednotlivými prokuraturami pro rozvoj a prosazování jejich vlastních standardů. V budoucnosti bude hlavní úsilí Asociace směřovat k podpoře Standardů a jejich využívání prokurátory v jejich činnosti na celém světě.

---000---000---000---

Mezinárodní asociace prokurátorů

Standardy profesionální odpovědnosti a prohlášení základních povinností a práv prokurátorů

přijaté Mezinárodní asociací prokurátorů dne 23. dubna 1999

VZHLEDEM K TOMU, že

cíle Mezinárodní asociace prokurátorů jsou uvedeny v článku 2.3 Stanov a zahrnují podporu spravedlivého, efektivního, nestranného a výkonného stíhání trestných činů a podporu vysokých standardů a principů při výkonu trestní justice,

VZHLEDEM K TOMU, že

Spojené národy na svém 8. kongresu k prevenci kriminality a zacházení s pachateli v Havaně, na Kubě v roce 1990 přijaly Směrnice o úloze prokurátorů,

VZHLEDEM K TOMU, že

společenství národů vyhlásilo práva a svobody všech lidí ve Všeobecné deklaraci Spojených národů o lidských právech a v následujících mezinárodních závazcích úmluvách a další dokumentech,

VZHLEDEM K TOMU, že

veřejnost potřebuje mít důvěru v nedotknutelnost systému trestní justice,

VZHLEDEM K TOMU, že

všichni prokurátoři hrají zásadní roli při výkonu trestní justice,

VZHLEDEM K TOMU, že

stupeň zapojení prokurátorů do stádia vyšetřování se v různých právních úpravách liší, pokud vůbec existuje,

VZHLEDEM K TOMU, že

uplatňování prokurátorského uvážení je důležitou a závažnou odpovědností,

a VZHLEDEM K TOMU, že

jeho výkon má být co nejotevřenější, v souladu s právy jednotlivců, citlivý k obětem, které nemají být znovu vystavovány důsledkům trestnému činu, a má být veden objektivním s nestranným způsobem,

Mezinárodní asociace prokurátorů přijímá a prohlašuje následující standardy profesionálního postupu pro všechny prokurátory a jejich základních povinností a práv:

1. PROFESNÍ POSTUP A CHOVÁNÍ

Prokurátoři

- a) vždy zachovávají čest a důstojnost své profese,
- b) se vždy chovají profesionálně, v souladu s právem a normami a etickými pravidly své profese,
- c) vždy dodržují nejvyšší standardy bezúhonnosti a obezřetnosti,
- d) udržují vysokou úroveň své vzdělanosti a informovanosti o vývoji práva,
- e) usilují o to, aby byli viditelně důslední, nezávislí a nestranní,
- f) vždy chrání právo obviněného na spravedlivý soudní proces a zejména zajišťují, aby důkazy ve prospěch obviněného byly použity v souladu se zákonem nebo požadavky na spravedlivý soudní proces,
- g) vždy slouží veřejnému zájmu a ochraňují jej,
- h) respektují, chrání a dodržují všeobecný princip lidské důstojnosti a lidských práv.

2. NEZÁVISLOST

- 2.1 Používání prokurátorského uvážení, pokud je v konkrétní jurisdikci přípustné, má být uskutečňováno nezávisle a má být prosto jakéhokoli politického zasahování.
- 2.2 Jestliže orgány působící mimo systém prokuratury mají oprávnění dávat prokurátorům všeobecné nebo zvláštní pokyny, mají tyto pokyny
 - být transparentní,
 - být v souladu se zákonným zmocněním,
 - podléhat stanoveným směrnícím tak, aby nezávislost prokurátorů byla skutečně a zřetelně zajištěna.
- 2.3 Obdobným způsobem má být vykonáváno každé oprávnění orgánů působící mimo systém prokuratury nařídít zahájení trestního řízení nebo zastavení trestního řízení, které bylo v souladu se zákonem zahájeno.

3. NESTRANNOST

Prokurátoři vykonávají své povinnosti beze strachu, zvýhodňování či zaujatosti. Zejména:

- a) vykonávají své funkce nestranně,
- b) nenechávají se ovlivňovat individuálními nebo skupinovými zájmy a veřejnými či mediálními tlaky a mají na zřeteli pouze veřejný zájem,
- c) konají objektivně,
- d) mají na zřeteli všechny rozhodné skutečnosti bez ohledu na to, zda jsou ve prospěch či neprospěch podezřelého,
- e) v souladu s místními zákony nebo požadavky na spravedlivý proces usilují o to, aby byla provedena veškerá nezbytná a odůvodněná vyšetřování a jeho výsledky poskytnuty podezřelému, ať již směřují k jeho vině, či nevině,
- f) vždy hledají pravdu a pomáhají soudu dospět k pravdě a podle práva a požadavků na korektnost k prosazení spravedlnosti ve vztazích mezi společnostmi, obětmi a obviněným.

4. ÚLOHA V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

4.1 Prokurátoři plní své povinnosti čestně, důsledně a efektivně.

4.2 Prokurátoři plní aktivně svou úlohu v trestním řízení tak, že

- a) jsou-li zmocněni právem nebo na základě ustálené praxe k účasti na vyšetřování trestných činů nebo výkonu pravomoci vůči policii nebo jiným vyšetřovatelům, činí tak objektivně, nestranně a profesionálně,
- b) vykonávají-li dozor nad vyšetřováním trestných činů, zajišťují, aby vyšetřovací orgány respektovaly právní předpisy a základní lidská práva,
- c) poskytují-li rady, dbají na zachování nestrannosti a objektivity,
- d) trestní řízení zahajují a postupují v něm pouze tehdy, je-li věc náležitě zjištěna na podkladě důkazů, o nichž lze důvodně předpokládat, že jsou spolehlivé a přípustné, a ve stíhání nepokračují, pokud takové důkazy nebudou dány,

- e) trestní řízení po celou dobu vedou důsledně, ale spravedlivě a nezacházejí dále, než vyplývá z důkazů,
- f) vykonávají-li podle místního práva a ustálené praxe svou dozorovou funkci ve vztahu k provádění soudních rozhodnutí nebo jiné funkce nesouvisející s trestním stíháním, vždy postupují ve veřejném zájmu.

4.3 Prokurátoři dále

- a) zachovávají služební mlčenlivost,
- b) v souladu s místním právem a požadavky na spravedlivý proces přihlížejí k názorům, oprávněným a možným zájmům obětí a svědků, jestliže jsou nebo mohou být dotčeny jejich osobní zájmy, a usilují o to, aby oběti a svědci byli poučeni o svých právech, stejně tak zajišťují, aby poškozená strana byla poučena o svém právu podat opravný prostředek k vyššímu úřadu či soudu, pokud je přípustný,
- c) ve spolupráci se soudem a dalšími příslušnými orgány zajišťují práva obviněného,
- d) obviněnému dávají v souladu s právem a požadavky na spravedlivý proces co možná nejdříve k dispozici relevantní informace, které svědčí v jeho neprospěch i které mu prospívají,
- e) zkoumají předložené důkazy, aby se ujistili, zda byly získány v souladu se zákonnými a ústavními předpisy,
- f) odmítnou použít důkazy, o nichž důvodně předpokládají, že byly opatřeny nezákonnými postupy, které zakládají vážné porušení lidských práv podezřelého, a zejména způsoby, které spočívají v mučení nebo krutém zacházení,
- g) usilují o to, aby vůči těm, kteří jsou odpovědni za používání takových postupů, byla přijata odpovídající opatření,
- h) v souladu s místním právem a požadavky na spravedlivý proces náležitě zvažují upuštění od trestního stíhání, podmíněné či nepodmíněné zastavení trestního řízení nebo odklon trestních věcí, zejména těch, které se týkají mladistvých pachatelů, od formálního justičního systému, při plném zachování práv podezřelých a obětí tam, kdy je takové opatření přiměřené.

5. SPOLUPRÁCE

Za účelem zajištění spravedlnosti a efektivnosti trestního stíhání prokurátoři

- a) spolupracují s policií, soudy, dalšími právníckými profesemi, obhájci, veřejnými obhájci a dalšími státními orgány, a to jak národními, tak mezinárodními a
- b) poskytují pomoc prokuraturám a kolegům působícím v rámci jiných jurisdikcí v souladu s právem a v duchu vzájemné spolupráce.

6. ZMOCNĚNÍ

Aby bylo zajištěno, že prokurátoři mohou vykonávat své profesionální závazky nezávisle a v souladu s těmito standardy, musejí být chráněni proti svévolnému jednání státu. Obecně musejí mít prokurátoři právo

- a) vykonávat své profesionální funkce bez zastrašování, překážek, obtěžování, nepřijatelného zasahování nebo neodůvodněného vystavování občansko-právní, trestní nebo jiné odpovědnosti,
- b) být společně se svými rodinami fyzicky chráněni státními orgány, když jejich osobní bezpečnost je ohrožena v důsledku řádného výkonu jejich prokurátorských funkcí,
- c) mít podmínky přiměřené výkonu služby a odpovídající ohodnocení úměrné rozhodující úloze, kterou plní, jejich platy a další výhody nesmějí být svévolně snižovány,
- d) na odpovídající a zákonem stanovené funkční období, na důchod a odchod do důchodu ve stanoveném věku podle konkrétních podmínek pracovního zařazení nebo volby,
- e) na přijetí do funkce a povýšení, které jsou založeny na objektivních hlediscích a zejména odborných znalostech, schopnostech, bezúhonnosti, výkonnosti a zkušenostech a o nichž se rozhoduje ve spravedlivém a nestranném řízení,
- f) na rychlé a spravedlivé projednání v souladu se zákonem a dalšími právními normami, jestliže bylo zahájeno disciplinární řízení na základě stížností na jednání vybočující z rámce řádných profesionálních standardů,
- g) na objektivní posouzení a rozhodnutí v disciplinárním řízení,

- h) na vytváření profesních sdružení nebo jiných organizací určených k zastupování jejich zájmů a na členství v nich, na podporu odborného vzdělávání a ochranu svého postavení, jakož i
- i) odmítnout splnění nezákonného příkazu nebo příkazu, který je v rozporu s profesionálními standardy nebo etickými normami.